

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

وضعیت درآمدهای مالیاتی کشور در بهار ۱۳۹۹

کل درآمدهای مالیاتی دولت از ابتدای فصل چهارم سال ۱۳۹۸ روند صعودی را طی کرده و در فصل نخست سال ۱۳۹۹ به ۵۱,۲ هزار میلیارد تومان رسیده که نسبت به فصل پایانی سال قبل، با افزایش ۲۰,۴ درصدی و نسبت به فصل نخست سال ۱۳۹۸ بیش از دو برابر شده است. مقایسه درآمدهای مالیاتی ایران و کشور ترکیه نشان می‌دهد که در دوران پس از شیوع بیماری کرونا درآمدهای مالیاتی ترکیه روند نزولی را طی کرده و این درحالی است که برخلاف انتظار در ایران درآمدهای مالیاتی دولت روند صعودی را در پیش گرفته است. در این گزارش روند تغییر و ترکیب درآمدهای مالیاتی ایران تا فصل بهار ۱۳۹۹ و روند تغییر درآمدهای مالیاتی ترکیه، بررسی شده است.

تهیه شده توسط مسارجی نژاد

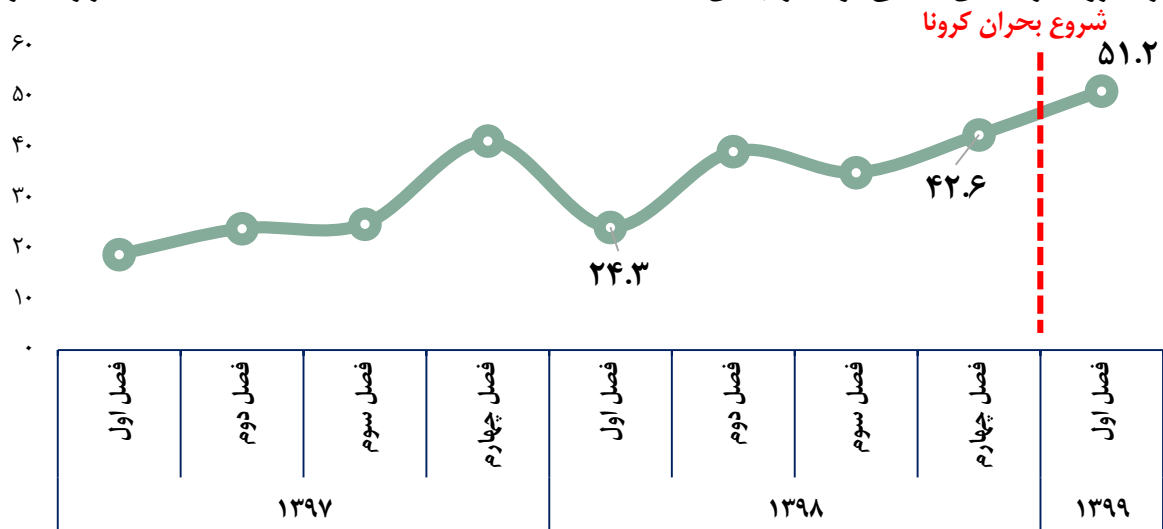
مهرماه ۱۳۹۹

معاونت بررسی های اقتصادی

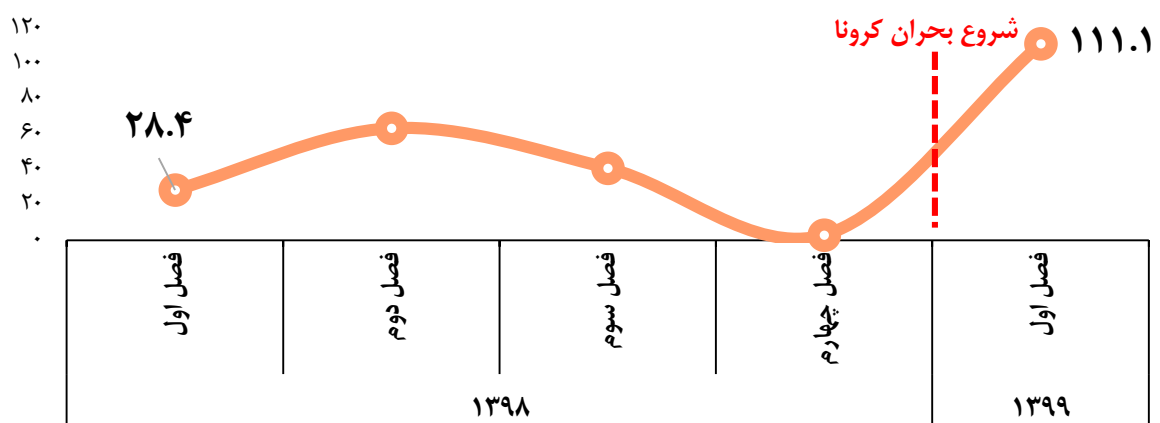
از ابتدای شیوع ویروس کووید-۱۹، این بیماری منجر به تعطیلی و آسیب به بسیاری از کسب و کارها گردید. بنابراین دولت ایران برای حمایت از کسب و کارهای آسیب دیده، اقداماتی را در بخش مالیات صورت داد که از جمله آن ها می توان به تمدید مهلت بخشودگی جرایم قابل بخشش اسفندماه ۱۳۹۸ تا پایان خرداد ۱۳۹۹ که توسط سازمان امور مالیاتی در سیزدهم اسفندماه اعلام شد، اشاره کرد. همچنین تمدید مهلت اشخاص حقیقی جهت اخذ یا پرداخت مالیات مربوط به صدور یا تجدید پروانه کسب و کار تا پایان شهریور ۱۳۹۹ و عدم انجام هرگونه اقدام اجرایی جهت وصول مالیات، از دیگر اقدامات حمایتی دولت در زمینه مالیات بود. با وجود اقدامات صورت گرفته و طبیعتاً انتظار کاهش درآمدهای مالیاتی دولت پس از شیوع همه گیری، آمارهای منتشر شده از سوی مرکز آمار ایران نشان می دهد کل درآمدهای مالیاتی دولت از ابتدای فصل چهارم سال ۱۳۹۸ روند صعودی را طی کرده و در فصل نخست سال ۱۳۹۹ به ۵۱٫۲ هزار میلیارد تومان رسیده که نسبت به فصل پایانی سال گذشته با افزایش ۲۰٫۴ درصدی و نسبت به فصل مشابه سال ۱۳۹۸ بیش از دو برابر شده است (نمودار ۱ و ۲). قابل توجه است که رشد درآمدهای مالیاتی در بهار ۱۳۹۸ نسبت به فصل مشابه ۱۳۹۷، فقط ۲۸ درصد بوده است.

نمودار ۱. روند درآمدهای مالیاتی دولت از ابتدای فصل نخست سال ۱۳۹۷ تا فصل نخست سال ۱۳۹۹ (هزار میلیارد تومان)

منبع: مرکز آمار ایران

نمودار ۲. رشد درآمدهای مالیاتی دولت نسبت به مدت زمان مشابه سال گذشته (درصد)

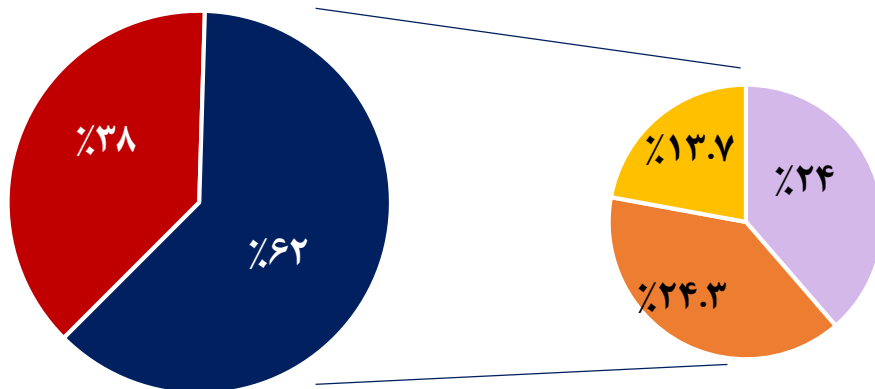
منبع: مرکز آمار ایران

معاونت بررسی های اقتصادی

با توجه به نمودار ۳، طی سه ماهه نخست سال ۱۳۹۹، از کل درآمدهای مالیاتی، ۶۲ درصد آن به مالیات درآمدهای مستقیم و ۳۸ درصد به مالیات بر کالاها و خدمات تعلق داشته است. از سهم ۶۲ درصدی مالیات‌های مستقیم، بیشترین سهم با ۲۴,۳ درصد متعلق به مالیات بر درآمد بوده و پس از آن مالیات بر اشخاص حقوقی و مالیات بر ثروت به ترتیب با ۲۴ درصد و ۱۳,۷ درصد قرار دارند. مالیات بر ارزش افزوده و مالیات بر واردات اجزای مهم مالیات بر کالاها و خدمات هستند که به نظر می‌رسد در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸، رشد قابل توجهی داشته‌اند؛ این در حالی است که در این مدت واردات نسبت به فصل مشابه سال قبل کاهش داشته و انتظار می‌رفت مالیات بر ارزش افزوده هم با توجه به کاهش سطح فعالیت‌های کسب‌وکار کاهش داشته باشد.

نمودار ۳. ترکیب درآمدهای مالیاتی دولت طی سه ماهه نخست سال ۱۳۹۹ (درصد)

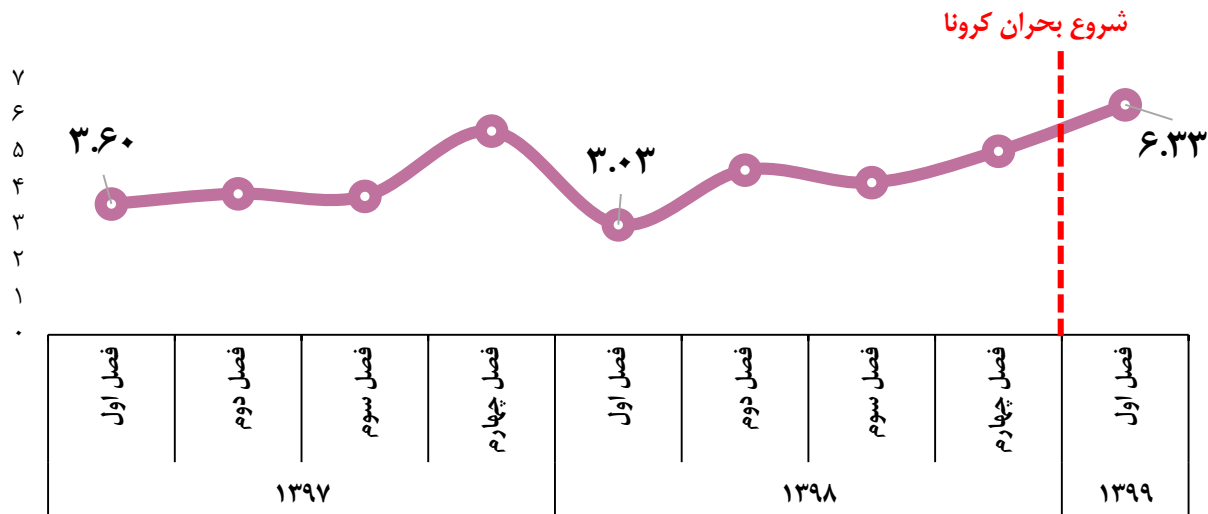

مالیات بر ثروت ۱۳.۷٪ مالیات بر درآمد ۲۴.۳٪ مالیات بر اشخاص حقوقی ۲۴٪ مالیات مستقیم ۶۲٪ مالیات بر کالا و خدمات ۳۸٪

منبع: مرکز آمار ایران

نسبت درآمد مالیاتی به تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۸ برابر با ۴,۲ درصد است. این نسبت در بهار ۱۳۹۹ به حدود ۶,۳ درصد رسیده که در مقایسه با رقم مشابه در بهار ۱۳۹۸ افزایش یافته است. با توجه به اینکه رشد درآمدهای مالیاتی در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸ به مراتب بیشتر از افزایش تولید ناخالص داخلی طی این مدت بوده، دلیل اصلی افزایش نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی در بهار ۱۳۹۹، افزایش درآمدهای مالیاتی بوده است.

نمودار ۴. نسبت درآمد مالیاتی به تولید ناخالص داخلی از فصل نخست سال ۱۳۹۷ تا فصل نخست سال ۱۳۹۹ (درصد)

منبع: مرکز آمار ایران

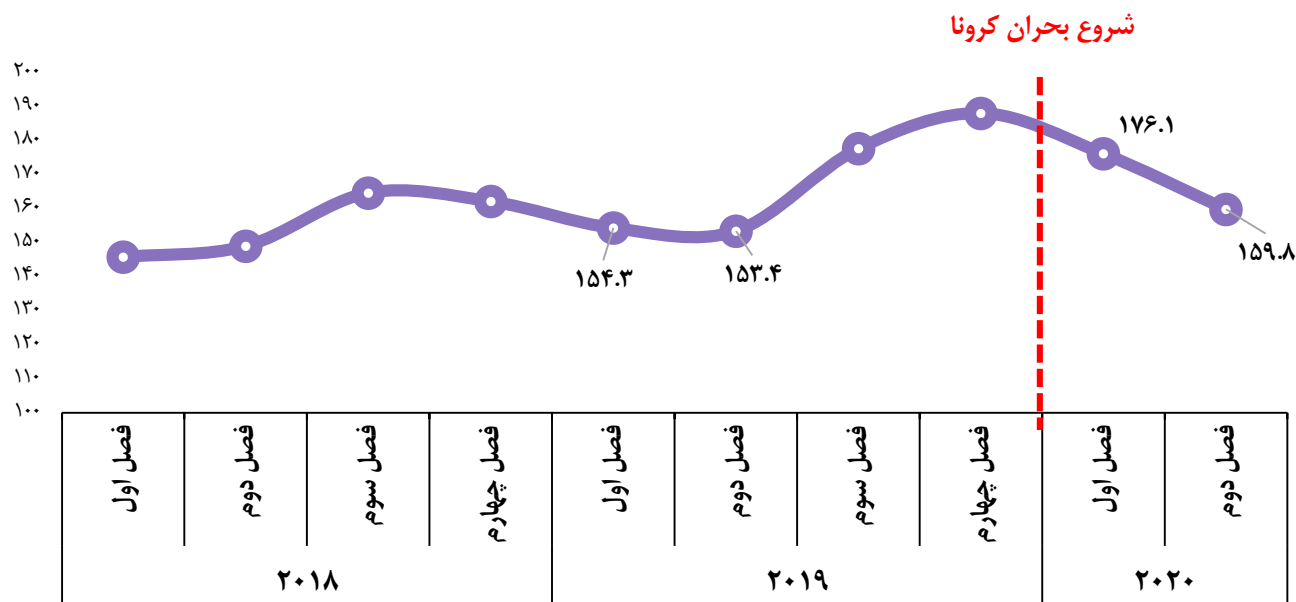
معاونت بررسی های اقتصادی

کشور ترکیه نیز پس از شیوع بیماری کووید-۱۹ برای حمایت از کسب و کارهای آسیب دیده تدابیر مالیاتی را اتخاذ نمود که از جمله آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- کاهش و یا به تعویق انداختن دریافت مالیات از صنایع آسیب دیده (به خصوص حوزه گردشگری)
- تمدید مهلت زمانی ارائه اظهارنامه مالیاتی برای اشخاص حقیقی و حقوقی در ۱۸ مارس ۲۰۲۰
- در ماه های آوریل، می و ژوئن ۲۰۲۰، به تعویق انداختن مهلت پرداخت مالیات بر ارزش افزوده و سهم بیمه تامین اجتماعی برای بخش های منتخب به مدت شش ماه
- تمدید تاریخ نهایی ثبت نام و تاریخ ارائه اظهارنامه مالیات بر درآمد اشخاص
- مازور مندرج در قانون مالیاتی که ناظر به عدم انجام تعهدات مالیاتی به علت بروز حوادث غیرمترقبه و غیرقابل پیش بینی است

مطابق نمودار ۵، درآمد مالیاتی دولت ترکیه پس از شروع بحران کووید-۱۹ طی دو فصل متوالی کاهش یافته و از سرعت رشد آن کاسته شده و در فصل دوم سال ۲۰۲۰ به حدود ۱۶۰ میلیارد لیر رسیده است که این مقدار نسبت به مدت مشابه سال گذشته با افزایش حدود ۴ درصدی همراه بوده است.

نمودار ۵. روند درآمدهای مالیاتی ترکیه از ابتدای فصل نخست سال ۲۰۱۸ تا فصل دوم سال ۲۰۲۰ (میلیارد لیر)

منبع: وزارت خزانه داری و دارایی ترکیه

مقایسه درآمدهای مالیاتی ایران و کشور ترکیه نشان می دهد که در دوران پس از شیوع بیماری کرونا درآمدهای مالیاتی ترکیه، به دنبال اقدامات حمایتی این کشور از کسب و کارها، روند نزولی را طی کرده؛ این در حالی است که برخلاف انتظارات در ایران درآمدهای مالیاتی دولت روند صعودی خود را ادامه داده است.

منابع:

- مرکز آمار ایران
- وزارت خزانه‌داری و دارایی ترکیه
- سازمان همکاری و توسعه اقتصادی
- صندوق بین‌المللی پول
- سازمان امور مالیاتی کشور